

УДК 711.25

доктор архітектури, доцент В.В. Шулик,
Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка

ПРО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЇ В СТРУКТУРІ РЕКРЕАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Наводиться структурна та функціональна моделі рекреаційної системи, де виділяються комунікації як невід'ємний елемент даної системи та окремі особливості і завдання при їх формуванні.

Ключові слова: структурно-функціональне моделювання, комунікації, система відпочинку і туризму.

ВСТУП. На сьогодні складність процесу проектування відкритих систем в цілому, та рекреаційних систем зокрема, потребує використання сучасних засобів і методів, одним із головних серед яких можна вважати моделювання. Окремі автори прямо вказують, що метод моделювання є основний метод системного підходу [1, стор.21]. Містобудівні об'єкти різного рівня цілісності слід розглядати як складову частину системи взаємодії населення з оточуючим його середовищем, яке забезпечує необхідні умови для життєдіяльності людини та задовольняє його соціальні та біологічні потреби [2, 3, 4].

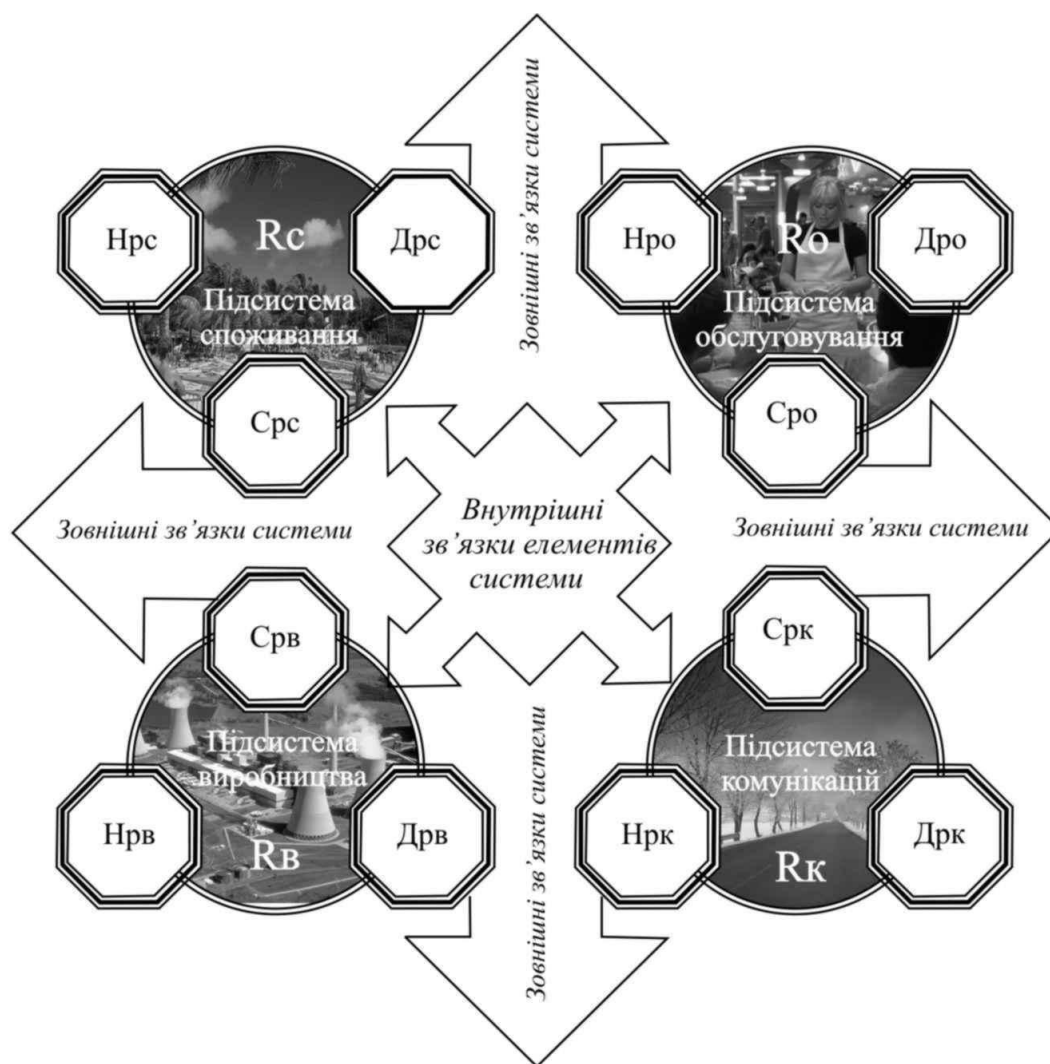
Враховуючи наявний методологічний досвід, процеси людської життєдіяльності, пов'язані з відпочинком людей, з відтворенням їх здоров'я і працездатності були розподілені на складові елементи: діяльність по рекреаційному споживанню та діяльність по забезпеченню рекреаційних процесів. Складовими елементами рекреаційної системи мають бути також: рекреаційне виробництво та комунікації. Об'єктом архітектурної творчості в наведеній вище моделі є середовище. Однак процес дослідження пов'язаних з ним проблем буде лише тоді продуктивним і раціональним, коли будуть досліджені інші елементи системи, в тому числі комунікації, які забезпечують взаємозв'язок середовища з іншими елементами системи.

ОСНОВНИЙ МАТЕРІАЛ. У сучасному містобудуванні існує декілька структурних моделей середовища, які базуються як на ландшафтному, так і на екологічному підходах. Функціональні моделі вказують на основні види життєдіяльності людини, без врахування яких неможливо організувати повноцінне проживання населення на певних територіях. В ході аналізу визначена доцільність використання таких моделей в ході дослідження рекреаційних систем різних ієрархічних рівнів [5].

Процеси людської життєдіяльності, пов'язані з відпочинком людей, з відтворенням їх здоров'я і працездатності були розподілені на складові елементи: а) діяльність по рекреаційному споживанню (характерна для групи рекреантів); б) діяльність по забезпеченню рекреаційних процесів (притаманна для обслуговуючого персоналу). Наведену вище систему можна представити у вигляді двох взаємопов'язаних підсистем: 1) підсистеми рекреаційного споживання - R_c (система рекреації), складовими елементами якої є: рекреанти - діяльність по рекреаційному споживанню (рекреація) - середовище для рекреаційного споживання; 2) підсистеми рекреаційного обслуговування (R_o): обслуговуючий персонал - діяльність по рекреаційному обслуговуванню - середовище для рекреаційного обслуговування [6]. Складовими елементами рекреаційної системи обов'язково мають бути ще два компоненти (рис. 1): рекреаційне виробництво (R_v) та комунікації (R_k). Об'єктом архітектурної творчості в наведеній вище моделі є середовище. Однак процес дослідження пов'язаних з ним проблем буде лише тоді продуктивним і раціональним, коли будуть досліджені інші компоненти системи.

Комунікації в рекреаційних системах мають свої особливості. Так, рух населення до об'єктів культури (музеїв, виставок, пам'ятних місць, пам'яток архітектури, історії і культури), тобто до тих, що відносяться до сфери туризму (як об'єкти показу), має центрострімку направленість. В цьому рекреаційні зв'язки співпадають з напрямком культурно-побутових і включаються до їх складу. Різновид рекреаційних зв'язків, що забезпечують рух населення до місць масового заміського відпочинку, має специфічний характер. На відміну від трудових і культурно-побутових зв'язків, що мають центрострімку направленість, зв'язки населення з місцями масового заміського відпочинку, в основному, носять чітко виражений центробіжний характер. Вони, як правило, не визначають внутрішньосистемних зв'язків між населеними місцями і є областю самостійного дослідження.

Розвиток транспортних і комунально-побутових послуг, зростаюча рухливість населення сприяють розширенню рекреаційної діяльності. У сфері масового відпочинку спостерігається підвищений попит на природне середовище і рекреаційні утворення на «порозі» міста та межселенних територіях. Прогнозування пасажиропотоків до них має стати засобом регулювання навантажень на рекреаційні території, оскільки дозволяє передбачати і створювати умови для більш рівномірного розподілу потоку відпочиваючих не лише у навколишні, але і у віддалені райони відпочинку.

Умовні позначки:

Срс – середовище для процесу рекреації людини; Нрс – рекреанти;
 Дрс – власне рекреація людини;
 Сро – середовище для обслуговування рекреантів; Нро – обслуговуючий персонал; Дро – діяльність по обслуговуванню рекреантів;
 Срв – середовище для виробництва; Нрв – виробничий персонал; Дрв – виробництво речовини, енергії та інформації для рекреації людини;
 Срк – середовище для комунікацій; Нрк – персонал комунікаційних мереж;
 Дрк – обслуговування рекреаційних комунікацій.

Рис. 1. Складові елементи і зв'язки рекреаційної системи.

При проектуванні комунікацій рекреаційних систем головним завданням є побудова цілісної рекреаційної системи в конкретному районі, а саме: 1) створення мережі рекреаційних центрів та пунктів обслуговування; 2) створення системи транспортного обслуговування (маршрути, туристичні траси тощо).

Одним із головних завдань проектування рекреаційних комунікацій є максимальне збереження природного ландшафту. Під цим розуміється визначення зон з різним ступенем його освоєння та охорони. Дане положення буде впливати на розміщення центрів відпочинку, комунікацій між ними, мережі

пунктів обслуговування рекреаційного потоку, а також на перспективні напрямки та масштаби розвитку рекреаційної системи даного району.

Іншим важливим завданням при проектуванні рекреаційних комунікацій є врахування можливості створення рекреаційних агломерацій, тобто взаємопов'язаної (функціонально та просторово) системи рекреаційних поселень, комплексів, мережі центрів та пунктів обслуговування в чіткій узгодженості з ємністю природних ландшафтів. При проектуванні рекреаційних комунікацій недопустимим є розміщення рекреаційних комплексів та доріг в межах найбільш цінних природних ландшафтів, що є сприяє збереженню природного ландшафту, його характерних рис.

Важливим завданням також є компенсація освоєного ландшафту. Частина капіталовкладень на будівництво рекреаційних комунікацій повинна йти на відновлення втраченого природного ландшафту, створення нових рекреаційних ресурсів (насадження лісових масивів, створення водних басейнів, розвиток флори та фауни, тощо).

Також при проектуванні рекреаційних комунікацій важливим є процес регулювання та рівномірного розповсюдження потоку відпочиваючих. Головними питаннями при вирішенні цього завдання є забезпечення рівномірної системи центрів формування та локалізації рекреаційного потоку, мінімізація відстаней між ними.

Важливим також є принцип забезпечення динамічного розвитку рекреаційної системи. Ми є свідками постійного збільшення кількості відпочиваючих, розширення рекреаційної інфраструктури. Як наслідок, це потребує підвищення пропускної здатності комунікацій, відпрацювання перспективних напрямків їх розвитку.

ВИСНОВКИ. На сьогодні розвиток концептуальних напрямків у теорії архітектури і містобудування відбувається паралельно з розвитком основних положень загальної теорії систем, знання якої спрощує розробку нових наукових і практичних методів в галузі архітектури та містобудування та сприяє формуванню системного образу мислення архітектора.

Складовими компонентами функціональної моделі рекреаційної системи мають бути такі підсистеми: рекреаційного споживання, обслуговування, виробництва та комунікацій. Підсистема "комунікації" має включати наступні структурні компоненти:– персонал комунікаційних мереж, обслуговування рекреаційних комунікацій та середовище для комунікацій.

Результатом даного дослідження є визначення місця рекреаційних комунікацій в загальній структурі рекреаційних систем, а також визначення особливостей і завдань, які суттєво впливають на їх проектування. А це, в свою чергу, дозволяє проводити дослідження та формування рекреаційних утворень

на основі системного підходу з врахуванням всіх без виключення системно утворюючих компонентів.

Отримані результати доцільно використовувати при подальшому дослідженні рекреаційних комунікацій у рекреаційних системах різних ієрархічних рівнів.

Література.

1. Коротковский А.Э. Методологические основы системной теории архитектуры. Учебное пособие. – М., 1987. – 103 с.
2. Дёмин Н., Лаврик Г. Экологические аспекты регионального планирования. // Города и экология/ Под ред. О.Н.Яницкого. – М.: Наука – 1987. – Т.1. – С.113-117.
3. Демин Н.М. Управление развитием градостроительных систем / Н.М.Демин. – К.: Будывельник, 1991. – 185 с.
4. Лаврик Г.И., Дёмин Н. Методологические основы районной планировки. – М.: Стройиздат, 1975. – 251 с.
5. Шулик В.В. Про вихідні позиції моделювання рекреаційних систем /В.В.Шулик // Регіональні проблеми архітектури і містобудування. – Одеса: ОДАБА, –2007. – № 9-10. – С.306-311.
6. Шулик В.В. Моделювання структури і функції рекреаційних систем / В.В.Шулик // Традиції та новачії у вищій архітектурно-художній освіті. – Х.:ХДАДМ, – 2007. – №4,5,6. – С.217-222.

Аннотация

В работе приводятся структурная и функциональная модели рекреационной системы, где выделяются коммуникации как неотъемлемый элемент данной системы и отдельные особенности и задачи при их формировании.

Ключевые слова: структурно-функциональное моделирование, коммуникации, система отдыха и туризма.

Abstract

This paper provides a structural and functional model of recreational system where highlighted communication as an integral part of the system and individual features and tasks during their formation.

Keywords: structural and functional modeling, communication, system of recreation and tourism.